Beste gemeenteraadsleden en -besturen,

In dit schrijven bieden we u een aantal handreikingen aan die behulpzaam zijn bij het maken van uitnodigend beleid voor de huisvesting van internationale medewerkers in uw gemeente. Als nieuw raadslid en/of college staat u immers voor een belangrijke huisvestingsopgave voor deze en andere doelgroepen: er bestaan grote zorgen over het huidige tekort aan reguliere woningen en aan goede huisvestingslocaties voor internationale medewerkers. De aanhoudende berichtgeving in de media onderstreept de problematiek en de urgentie hiervan. Door ruimte te geven aan de realisatie van short- en midstay huisvestigingslocaties binnen uw gemeente, kan het huisvesten van internationale medewerkers in reguliere woningen aan banden gelegd worden. U krijgt een extra instrument in handen om de druk op de reguliere woningmarkt te verlichten.

Hoe groot de noodzaak is om extra huisvesting te realiseren voor deze specifieke doelgroep, wordt cijfermatig onderbouwd door een recent onderzoek dat onderzoeksbureau Decisio in opdracht van Greenports Nederland uitvoerde. Uit dat onderzoek blijkt onder andere dat het aantal internationale medewerkers jaarlijks blijft groeien met 4,5%, terwijl het aanbod aan woonruimte daarbij achterblijft.

Het tekort aan kwalitatief goede huisvestingslocaties speelt in alle sectoren en in iedere gemeente, dus ook in de uwe. De land- en tuinbouwsector neemt de eigen verantwoordelijkheid voor het goed huisvesten van de internationale medewerkers serieus. Er zijn legio ondernemers die – al dan niet in samenwerking met een uitzendbureau of huisvester – willen investeren in de realisatie van nieuwe huisvesting. Dat lukt alleen in samenwerking met een gemeente die hierbij faciliteert. Denk daarbij aan passend beleid, samenwerking en afstemming met buurgemeenten, locatie-onderzoeken, goede registratie en politiek en bestuurlijk draagvlak voor en steun aan de goede initiatieven.

Als u aan de slag gaat met dit onderwerp, dan kan dat bijvoorbeeld door specifieke aandacht voor deze doelgroep te besteden in de woonvisie en door het opstellen van een apart beleidskader. Dat het nodig is blijkt, zoals eerder vermeld, uit de onderzoekresultaten van Decisio, die we derhalve als bijlage bijvoegen. Dat het mogelijk is, laat het digitale inspiratieboek met vijftien inspirerende voorbeelden zien. Ook dit boek bieden wij u in de bijlage graag aan. Daarnaast wijzen wij u graag op het ondersteuningsprogramma arbeidsmigranten van de VNG, te bereiken via arbeidsmigranten@vng.nl.

In onze optiek is dit onderwerp te belangrijk om er geen werk van te maken en de praktijk laat zien dat er oplossingen voorhanden zijn. We hopen dan ook dat u hier proactief mee aan de slag gaat. Heeft u vragen over deze brief of kunnen we u op welke manier dan ook helpen, aarzel dan niet om met ons contact op te nemen via huisvesting@greenports-nederland.nl.

Met vriendelijke groet,

Gerard Mostert
Voorzitter bestuurlijke tafel Voorzitter LTO
Huisvesting internationale medewerkers
Greenports Nederland

Eric Douma
Commissie Ondernemerschap
en Onderwijs

Bijlage 1: Decisio-rapport van de provincie waar uw gemeente onder valt
Bijlage 2: Belangrijkste conclusies en inzichten uit het Decisio-rapport
Bijlage 3: Inspiratieboek huisvesting internationale medewerkers

Bijlage 2 belangrijkste conclusies en inzichten

Het aantal internationale medewerkers stijgt continu
Uit het onderzoek blijkt dat sinds 2010 het aantal internationale medewerkers in Nederland continu stijgt, met uitzondering van het jaar 2020, wat te wijten valt aan de coronacrisis. Het aantal internationale medewerkers in Nederland is in de periode van 2010 tot en met 2020 gegroeid van ruim 357 duizend in 2010 naar ruim 540 duizend in 2020. Dat komt neer op een gemiddelde groei van 4,2% per jaar. Ter vergelijking: in 2020 waren in Nederland 8,9 miljoen[1] personen actief in het arbeidsproces, 6% daarvan zijn internationale medewerkers.

De cijfers binnen de zes Greenportregio's verschillen onderling, maar laten wel dezelfde ontwikkeling zien. Het totaalbeeld is helder: het aantal internationale medewerkers neemt overal toe, nu en in de toekomst. Tot 2030 is volgens Decisio een jaarlijkse toename van 2,5 tot 4,5% aannemelijk (+/- 800.000 in 2030).

De gemiddelde leeftijd stijgt, de gemiddelde verblijfsduur daalt
Uit de cijfers blijkt verder dat de gemiddelde leeftijd van de internationale medewerkers stijgt. Er is een verschuiving waar te nemen van de leeftijdscategorie van 15 jaar tot 25 jaar naar de leeftijdscategorie van 35 jaar en ouder. De gemiddelde verblijfsduur van internationale medewerkers laat een dalende trend zien. Van alle internationale medewerkers die korter dan een jaar in Nederland verblijven, bleef in 2014 43% tussen de 8 en 12 maanden in Nederland. In 2019 lag dat percentage op 34%. Daarentegen steeg het percentage dat korter dan vier maanden in Nederland verbleef van 25% in 2014 naar 33% in 2019.

Wat we zien in de markt
De huidige tekorten op de Nederlandse arbeidsmarkt raken ook de tuinbouw. De afname van de Nederlandse beroepsbevolking (vergrijzing) draagt eraan bij dat er steeds meer internationale medewerkers nodig zijn. Automatisering en robotisering kunnen hierop een dempende werking hebben, maar dat is op dit moment in de dagelijkse praktijk van tuinbouwbedrijven nog niet overal aan de orde.

Werkgevers in de tuinbouw ervaren evenals werkgevers in andere sectoren in toenemende mate een tekort aan medewerkers, waaronder internationale medewerkers. Zij wijten het tekort aan internationale medewerkers voor een groot deel aan het ontbreken van voldoende kwalitatief goede huisvesting: wie de bedden heeft, heeft de internationale medewerkers.

Ook vanuit de groep internationale medewerkers zelf komen geluiden dat goede huisvesting en goed werkgeverschap noodzakelijk zijn. Huisvesting en goed werkgeverschap zijn voor internationale medewerkers belangrijke factoren waarop ze kiezen in welk land en welke sector zij willen werken.

Als we dit in Nederland niet beter regelen, kan dat tot gevolg hebben dat we minder internationale medewerkers kunnen werven dan er nodig zijn om het werk gedaan te krijgen. Deze problematiek wordt versterkt doordat de toestroom vanuit landen waar traditioneel veel internationale medewerkers komen, stokt. Ook daar zorgen vergrijzing van de beroepsbevolking en economische groei ervoor dat mensen liever in hun eigen regio aan de slag gaan.

Wat vragen we van u
In de optiek van de Nederlandse tuinbouw moeten alle betrokken partijen ervoor zorgen dat de positie van Nederland op de internationale arbeidsmarkt verbeterd wordt. Het creëren van draagvlak is hiervoor een vereiste. Daarnaast is het voorwaardelijk dat er een versnelling komt in de realisatie van nieuwe huisvestingsoplossingen.

Uit de Decisio-cijfers en uit de hierover tijdens het webinar van Greenports Nederland (28 maart 2022) gevoerde discussie blijkt dat het versneld faciliteren van short stay huisvestingsfaciliteiten aan de randen van of buiten BSD

[1] bron: CBS StatLine

(bestaand stads- en dorpsgebied), aan de randen van industrieterreinen en op de bedrijfsterreinen van ondernemers het snelst tot resultaten leidt. Dat betekent overigens niet dat de regionale en gemeentelijke opgaven voor de realisatie van mid- en long stay faciliteiten geen aandacht behoeven.

Het is noodzakelijk dat alle betrokken partijen – zijnde gemeenten, provincies, het Rijk, huisvesters, uitzenders en werkgevers – hiervoor verantwoordelijkheid nemen en onderling bindende, afdwingbare afspraken maken. Uit de praktijk blijkt dat het regionale samenwerking en afstemming voorwaarden voor succes zijn.

Bijlage 3 Inspiratieboek

Nederland komt 120.000 plekken tekort voor de huisvesting van internationale medewerkers. Om de realisatie van voldoende nieuwe en kwalitatief goede huisvestingslocaties te stimuleren hebben LTO Nederland en Greenports Nederland gezamenlijk het inspiratieboek ‘Een plek onder de zon’ samengesteld.

Het boek inventariseert de succesfactoren uit de praktijk vanuit verschillende goede voorbeelden door heel Nederland. Het boek biedt bestuurders, gemeenten en ondernemers handvatten om de realisatie van passende huisvesting te versnellen.

U kunt het boek downloaden via de volgende link: ***Download hier het inspiratieboek***.

DECISIO
ECONOMISCH ONDERZOEK EN ADVIES

ARBEIDSMIGRANTEN IN PROVINCIE GELDERLAND

Factsheet kerngegevens
5 april 2022

NB: Decisio gebruikt in de monitor en dit rapport het begrip '**arbeidsmigrant**'. Desgewenst kunt u, in plaats van dat begrip, ook '**internationale medewerker**' hanteren

In opdracht van GREENPORTS NEDERLAND

SAMENVATTING GELDERLAND

DECISIO
ECONOMISCH ONDERZOEK EN ADVIES

In provincie Gelderland werkten in 2020 circa 62,3 duizend arbeidsmigranten. Sinds 2010 is het aantal jaarlijks gemiddeld gegroeid met 4,9%. Dit is hoger dan landelijk gemiddeld (4,2%).

Apeldoorn is de belangrijkste werkgemeente voor arbeidsmigranten in de provincie Gelderland: bijna 14 procent van alle arbeidsmigranten werkt in deze gemeente. Ook Nijkerk en Montferland zijn belangrijke werkgemeenten met meer dan 3.000 arbeidsmigranten.

De meeste arbeidsmigranten zijn werkzaam in de uitzendbureau- en detacheringsector, zakelijke dienstverlening en de sector transport en logistiek. Bijna 75% van alle arbeidsmigranten werkt in een van deze sectoren.

De meeste arbeidsmigranten verblijven tot 4 maanden, 38%. Van arbeidsmigranten die langer dan een jaar verblijven, is 22% één tot twee jaar actief. 19% blijft 5 jaar of langer.

48% van de in provincie Gelderland werkzame arbeidsmigranten is van Poolse afkomst. Andere belangrijke herkomstlanden zijn Roemenië, Duitsland, Hongarije, Turkije en Bulgarije.

6 op de 10 arbeidsmigranten is man. Daarnaast is circa 37% van de arbeidsmigranten tussen de 25 en 35 jaar oud. Deze groep sinds 2010 nam in omvang toe, terwijl het aantal arbeidsmigranten tussen 15 en 25 jaar afneemt.

Op basis van BRP-registraties staan in 2020 ruim 21 duizend arbeidsmigranten geregistreerd woonachtig in provincie Gelderland. Zo'n 11% daarvan woont in gemeente Arnhem. Gemiddeld neemt het aantal in Gelderland jaarlijks toe met 7,7%.

57% van de arbeidsmigranten woont en werkt in de provincie Gelderland. Belangrijke woonwerkrelaties zijn met gemeenten Zeewolde, Utrecht, Deventer en Tilburg.

Uit de prognosescenario's blijkt voor de provincie Gelderland dat het aantal internationale arbeidsmigranten de komende tien jaar blijft toenemen tot een populatie van naar schatting 92 tot 109 duizend werkzame arbeidsmigranten in 2030. Dit betekent een jaarlijkse groei van 4 tot 6%.

DECISIO
ECONOMISCH ONDERZOEK EN ADVIES

Aantal arbeidsmigranten fors toegenomen, en dit blijft de komende 10 jaar groeien

2010 – 2020: jaarlijkse groei
Het aantal arbeidsmigranten in Nederland is sinds 2010 tot en met 2020 jaarlijks blijven toenemen van 357,7 duizend in 2010 naar 540,6 duizend in 2020. Dit betekende tot en met 2020 een groei van 4,2% per jaar in Nederland; in Gelderland 4,9% per jaar. Groeicijfers verschillen per regio, maar overall beeld is helder: het aantal arbeidsmigranten neemt overal toe.

Tot 2030: blijvende toename te verwachten
Tot 2030 verwachten we dat het aantal arbeidsmigranten in Nederland en in de zes Greenportregio's blijft groeien. Ook hierin zijn er regionale verschillen, maar jaarlijkse toename in Nederland van gemiddeld 2,5 tot 4,5% is aannemelijk.

Regio	Aantal in 2010	Aantal in 2020	Jaarlijkse groei (%) 2010 - 2020	Jaarlijkse groei (%) Tot 2030	Verwacht: aantal in 2030
Nederland	357,7 duizend	540,6 duizend	4,2%	2,5 – 4,5%	692 – 840 duizend
Zuid-Holland	87,4 duizend	144,6 duizend	5,2%	2,4 – 4,4%	183 – 223 duizend
Gelderland	38,3 duizend	62,3 duizend	4,9%	4,0 – 6,0%	93 -109 duizend
Limburg	38,7 duizend	51,1 duizend	2,8%	3,0 – 4,0%	65 – 75 duizend
Noord-Brabant	61,7 duizend	91,9 duizend	4,1%	3,6 – 5,3%	131 – 154 duizend
Noord-Holland	73,5 duizend	114,8 duizend	4,6%	1,7 – 3,6%	136 – 164 duizend
Utrecht	21,2 duizend	24,5 duizend	1,4%	3,0 – 8,0%	34 – 61 duizend

'Arbeidsmigranten' staan zeker de komende jaren nog op de maatschappelijke en publieke agenda

Corona leidde in 2020 tot een daling van het aantal werkzame arbeidsmigranten in Nederland

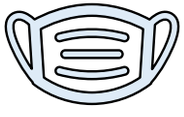

Effect Corona: gemiddelde afname van 11%
In 2020 daalde het aantal arbeidsmigranten – naar verwachting als gevolg van de situatie rondom Corona –tot het niveau tussen 2017 en 2018. De gemiddelde daling in Nederland tussen 2019 en 2020 bedroeg 11%; Gelderland 18%. Veel arbeidsmigranten zijn (tijdelijk) naar huis gegaan, door vraaguitval of vanwege angst voor gesloten grenzen.

Verwachtingen na 2022
Het is nog niet bekend of Corona in Nederland tot structureel minder arbeidsmigranten gaat leiden. Maar, gelet op het herstel van de Nederlandse economie is het aannemelijk dat aantal arbeidsmigranten in Nederland inmiddels weer is toegenomen. De te verwachten gemiddelde groei in Nederland tot 2030 (2,5 – 4,5% per jaar) blijft een realistisch uitgangspunt.

Regio	Daling 2019-2020 (%)	Daling 2019-2020 (absoluut)
Nederland	-11%	-68.690
Zuid-Holland	-11%	-18.510
Gelderland	-18%	-13.680
Limburg	-12%	-6.670
Noord-Brabant	-8%	-8.425
Noord-Holland	-10%	-12.700
Utrecht	-7%	-1.835

Het is aannemelijk dat Corona een tijdelijke dip is; geprognotiseerde gemiddelde groei tot 2030 blijft realistisch

DECISIO
ECONOMISCH ONDERZOEK EN ADVIES

Uitzendbranche is belangrijkste sector en speler in het werkveld

Uitzendbranche: belangrijkste sector en speler
De uitzendbranche is vanaf 2010 al de belangrijkste sector geweest waarvoor de meeste arbeidsmigranten werkzaam zijn in uiteenlopende sectoren zoals logistiek, industrie, land- en tuinbouw en transport. In 2020 is in Nederland zo'n 48% van arbeidsmigranten actief via een uitzendbureau. In enkele provincies is dat aandeel hoger en toegenomen (Zuid-Holland, Gelderland en Limburg); in andere provincies zien we tegenovergestelde ontwikkeling. Maar, de uitzendbranche is en blijft de belangrijkste speler.

Naast werken via de uitzendbranche zijn arbeidsmigranten veelal (rechtstreeks) actief in zakelijke dienstverlening, horeca en de land- en tuinbouw. In de landbouw ging het in 2010 gemiddeld (Nederland) om 10%; in 2020 om 5%. Het relatieve aandeel is in 2020 lager, maar in absolute zin wel toegenomen.

Regio	Aandeel uitzendbranche 2010 (%)	Aandeel uitzendbranche 2020 (%)
Nederland	47%	48%
Zuid-Holland	50%	58%
Gelderland	59%	64%
Limburg	40%	58%
Noord-Brabant	50%	44%
Noord-Holland	41%	34%
Utrecht	44%	30%

Het is dus van belang om de uitzendbranche aan tafel te hebben in het vraagstuk rondom arbeidsmigranten

DECISIO
ECONOMISCH ONDERZOEK EN ADVIES

Opvallend is: gemiddelde leeftijd van arbeidsmigrant stijgt, maar verblijfsduur neemt af

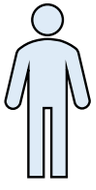

Vooral 25-35 jarigen actief

De grootste groep arbeidsmigranten in Gelderland was in de afgelopen 10 jaar vooral de groep 25-35 jarigen. In 2010 bedroeg dat aandeel 34%. Dit aandeel is sinds 2010 toegenomen; in 2020 gaat het om 37%. In dezelfde periode is vooral het aandeel 15-25 jarigen onder de arbeidsmigranten afgenomen (van 23% in 2010 naar 16% in 2020). Ook de groepen arbeidsmigranten ouder dan 35 jaar zijn sinds 2010 licht gegroeid.

Dit wijst erop dat waarschijnlijk in toenemende mate meer ervaren arbeidsmigranten naar Nederland komen om te werken.

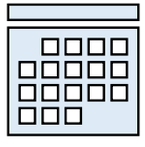

Verblijfsduur neemt af

Voorheen was de grootste groep arbeidsmigranten nog zo'n 8 tot 12 maanden werkzaam in Gelderland. Tegenwoordig zien we vooral een verschuiving naar een kortere verblijfsduur. Vooral de groep arbeidsmigranten die tot 4 maanden werkzaam neemt toe: van 26% naar 38%.

De oorzaak voor deze trend is niet exact te duiden, maar mogelijk dat vooral de verdere flexibilisering van banen en de arbeidsmarkt en de sterke positie van uitzendbureaus hierbij sterk van invloed is.

Vooral de kortere verblijfsduur van arbeidsmigranten in Gelderland wijst op het belang van het aanbod van voldoende short-stay huisvesting

Tot slot: aanpak en insteek van vraagstuk rondom arbeidsmigranten vanuit meerdere invalshoeken

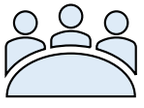

Structureel vraagstuk: voornamelijk huisvesting
Gelet op structurele karakter van groeiend aantal arbeidsmigranten (maar ook: krimp bevolking en beroepsbevolking, integratie) is duidelijk dat deze groei aandacht vraagt voor:

- vanuit huisvestingsperspectief: beschikbaarheid van voldoende kwalitatief passende woonplekken (met extra aandacht en effort voor short-stay voorzieningen)
- vanuit economisch perspectief: goed werkgeverschap/HR, goede informatievoorziening en arbeidsomstandigheden
- vanuit perspectief omgevingskwaliteit: aandacht voor leefbaarheid, sociale cohesie en voorzieningen
- Vanuit registratie: nu nog verschil in aantallen **werkende** (op basis van werklocatie) en **wonende** (op basis van woonlocatie) arbeidsmigranten. Dat komt door lage registratiegraad. Het woonadres van de arbeidsmigrant is namelijk onbekend wanneer de arbeidsmigrant niet geregistreerd is in de BRP. Het actief verhogen van de registratiegraad is daarom een belangrijk aandachtspunt.

INHOUDSOPGAVE

DECISIO
ECONOMISCH ONDERZOEK EN ADVIES

Achtergrond	P. 9 – 10
Aantal werkende arbeidsmigranten	P. 11 – 13
Kenmerken	P. 14 – 17
Aantal BRP-geregistreerde arbeidsmigranten	P. 18 – 20
Pendelrelaties	P. 21
Prognose	P. 22
Bijlage: methodiek	P. 23 – 24

Aanleiding, vraagstelling en geografische afbakening

Het Nederlandse tuinbouwcluster heeft zich via zeven regionale Greenports en tuinbouwregio's verenigd in Greenports Nederland. Vanuit het strategisch platform GreenBoard wordt samengewerkt in een kennisdelingsprogramma. Binnen de samenwerking is bij de landelijke werktafel huisvesting internationale werknemers behoefte om inzicht te krijgen in het aantal en de belangrijkste kenmerken van arbeidsmigranten op landelijk en provinciaal niveau.

Voorliggend rapport bevat informatie over de populatie arbeidsmigranten in de provincie Gelderland. Op dat schaalniveau zijn gegevens voornamelijk gepresenteerd, daarnaast wordt in dit rapport gerefereerd aan en vergeleken met het landelijk niveau. Dit rapport maakt onderdeel uit van een serie van zes provinciale rapporten (Noord-Holland, Zuid-Holland, Utrecht, Gelderland, Noord-Brabant en Limburg).

Aanpak

Het rapport beschrijft de aantallen werkzame en woonachtige arbeidsmigranten in de **provincie Gelderland**, hun kenmerken en ontwikkeling daarin over de periode 2010 – 2020. Daarnaast bevat de analyse een prognose van de verwachte ontwikkeling van het aantal werkzame arbeidsmigranten tot 2030.

Brondata en definitie

De cijfers zijn afkomstig uit de Monitor Internationals van Decisio (2022). Deze monitor is gebaseerd op de meest actuele bronbestanden van de CBS Microdata, waaronder gegevens van de Belastingdienst en de Basisregistratie Personen (BRP).

In dit rapport worden verschillende begrippen gebruikt. Voor de duidelijkheid geven we hier een overzicht van hetgeen we daarmee bedoelen:

- **Internationale werknemer**: is een economisch-actieve persoon met alleen een buitenlandse nationaliteit (oftewel deze persoon heeft niet de Nederlandse nationaliteit) en die in loondienst is bij een in Nederland gevestigde organisatie. Voor deze persoon wordt loonheffing afgedragen aan de Belastingdienst.
- **Kenniswerker**: is een internationale werknemer die gerekend wordt tot de groep kenniswerkers waarbij een minimale looneis gesteld is voor twee leeftijdsgroepen. Deze groep valt niet binnen de scope van dit onderzoek.
- **Arbeidsmigrant**: is een internationale werknemer die minder verdient dan de gestelde minimale looneis voor de kenniswerker. In de bijlage bij dit rapport is dit nader toegelicht.

Dynamische database

Decisio hanteert vanaf de aanvang van onze landelijke monitor dezelfde definities en berekeningswijzen. Vervolgens gebruiken we uiteenlopende CBS Microdata-bestanden om onze monitor/database op te bouwen met gegevens vanaf 2010 tot zo recent mogelijk. Eens per jaar (in december) actualiseren we onze database voor de meest recente inzichten. Deze actualisatie voeren we uit voor alle beschikbare gegevens voor alle jaren vanaf 2010. Dat impliceert (dus) een volledige actualisatie voor het meest recente onderzoeksjaar, maar ook voor de jaren daarvoor. De reden hiervoor is dat het CBS over steeds actuelere, meer en betere gegevens beschikt. En, met terugwerkende kracht gaat dat ook over gegevens in het verleden. Dat betekent dat wij niet alleen een actualisatie uitvoeren voor het laatst beschikbare bronjaar, maar ook voor de jaren daarvoor. Dit betekent dat de nieuwste monitorgegevens, ook voor jaren in het verleden, kunnen afwijken van de gegevens in voorgaande monitorrapportages van Decisio.

Meerdere doelgroepen in monitor: voorkomen van dubbeltellingen

Vanaf 2022 voert onze Monitor Internationals meer internationale doelgroepen dan alleen de internationale kenniswerkers en arbeidsmigranten. De monitor is verbreed met landelijke gegevens over internationale studenten, statushouders en inkomensafhankelijke partners. Om eventuele dubbeltellingen in de uitkomsten te voorkomen is ervoor gekozen om personen toe te wijzen aan een doelgroep op basis van hun verondersteld hoofdmotief voor verblijf in Nederland. Deze verbreding van onze monitor en de correcties die we daarvoor uitvoeren kunnen tot (kwantitatieve) verschillen in de uitkomsten leiden voor wat betreft de voorgaande monitorrapportages van Decisio.

Data op basis van adres werkgever

In de CBS Microdata is de werklocatie van arbeidsmigranten geregistreerd als het adres van de werkgever. Indien een arbeidsmigrant voor een uitzendbureau werkt, komt het voor dat het werkadres elders gelegen is omdat zij bij een of meerdere werkgevers zijn uitgezonden. Dit daadwerkelijke werkadres is op basis van CBS Microdata niet bekend. Daarom kan er sprake zijn van een onder- of overschatting.

Afronding

Cijfers zijn afgerond op vijftallen (in verband met onze verplichting ter borging van de privacy aan het CBS). Provincie- of regiototalen tellen, door deze afrondingen, niet altijd op tot het totaal van alle onderliggende gemeenten.

AANTAL WERKENDE ARBEIDSMIGRANTEN

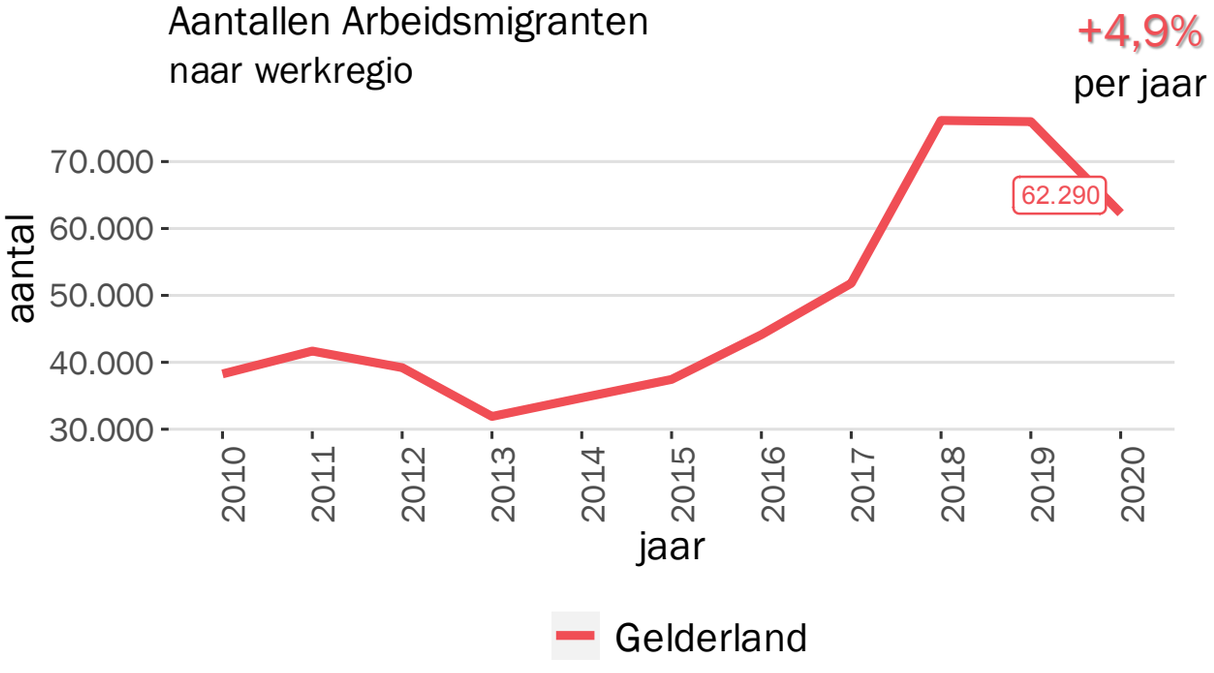

Top-10 werkgemeenten arbeidsmigranten provincie Gelderland

Gemeente	Aantal arbeidsmigranten in 2020	Jaarlijkse groei (%)
Apeldoorn	8.515	12%
Nijkerk	7.835	40%
Montferland	4.625	18%
Zaltbommel	4.510	4%
Nijmegen	4.365	3%
Doetinchem	3.555	17%
Arnhem	3.315	5%
West Betuwe	3.100	5%
Tiel	1.815	2%
Maasdriel	1.785	-3%

Bron: Decisio (2022), via CBS Microdata

Aantal arbeidsmigranten groeit jaarlijks 4,9%
In 2020 werkten in de provincie Gelderland 62.290 arbeidsmigranten. Dit aantal is sinds 2010 jaarlijks toegenomen met gemiddeld 4,9%. De grootste toename van aantal arbeidsmigranten heeft plaatsgevonden in 2017. In dat jaar zijn er 25 duizend arbeidsmigranten bijgekomen.

In 2020 daalt het aantal arbeidsmigranten – naar verwachting als gevolg van de situatie rondom covid-19 – tot het niveau tussen 2017 en 2018. Veel arbeidsmigranten zijn (tijdelijk) naar huis gegaan, als gevolg van vraaguitval (horeca) of vanwege angst voor gesloten grenzen.

Apeldoorn en Nijkerk belangrijkste werkgemeenten
De belangrijkste werkgemeenten voor arbeidsmigranten zijn Apeldoorn, Nijkerk, Montferland, Zaltbommel en Nijmegen. Circa de helft werkt in een van deze gemeenten.

In vrijwel alle gemeenten is het aantal arbeidsmigranten tussen 2010 en 2020 toegenomen. Uitzondering daarop zijn Lochem, Zevenaar en Overbetuwe: in deze gemeenten daalt het aantal (licht). Het meest opvallende groeicijfer van Nijkerk (+40% per jaar), is voor het grootste deel te verklaren door de aanwezigheid van een groot uitzendbureau voor arbeidsmigranten.

AANTAL WERKENDE ARBEIDSMIGRANTEN

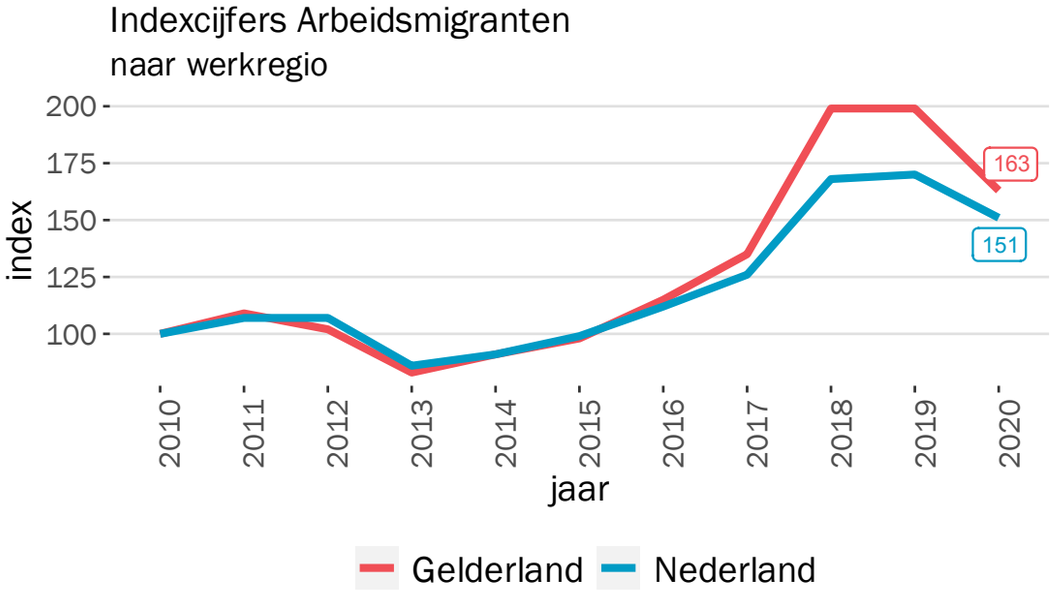

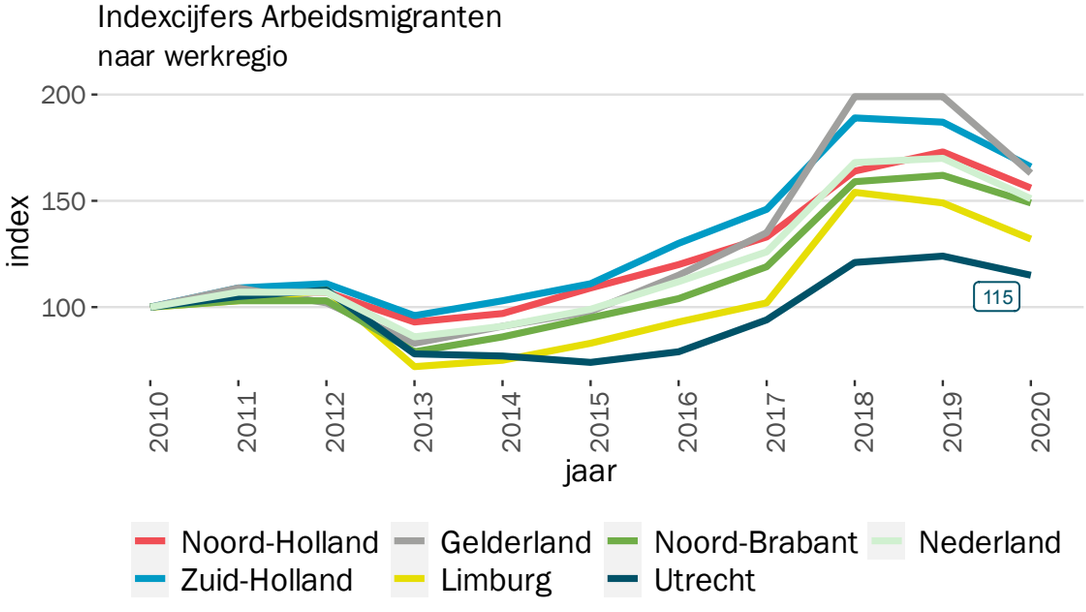

Bron: Decisio (2022), via CBS Microdata

Vergelijking met Nederlandse ontwikkeling

De indexcijfers in bovenstaande figuur geven de ontwikkeling van het aantal arbeidsmigranten in Gelderland weer ten opzichte van het landelijk niveau. Sinds 2010 neemt het aantal arbeidsmigranten in Nederland jaarlijks toe met 4,2% tot 540.565 in 2020. De gemiddelde jaarlijkse groei in de provincie Gelderland ligt met 4,9% iets boven dit gemiddelde.

Vergelijking andere provincies

In vergelijking met de andere vijf provincies die deel uitmaken van dit onderzoek heeft Gelderland na Zuid-Holland het hoogste aantal arbeidsmigranten. In de jaren vanaf 2017 is het aantal sterker gegroeid dan in Zuid-Holland, maar in 2020 ook sterker afgenomen. In Gelderland lijkt sprake van een sterkere reactie op de economische conjunctuur: als het goed gaat met de Nederlandse economie stijgt het aantal sterker, maar in perioden waarin sprake is van stagnatie (2012, 2013) of een externe 'schok' zoals covid-19, is ook sprake van een sterkere afname.

AANTAL WERKENDE ARBEIDSMIGRANTEN

DECISIO
ECONOMISCH ONDERZOEK EN ADVIES

Aantallen Arbeidsmigranten
naar werkregio

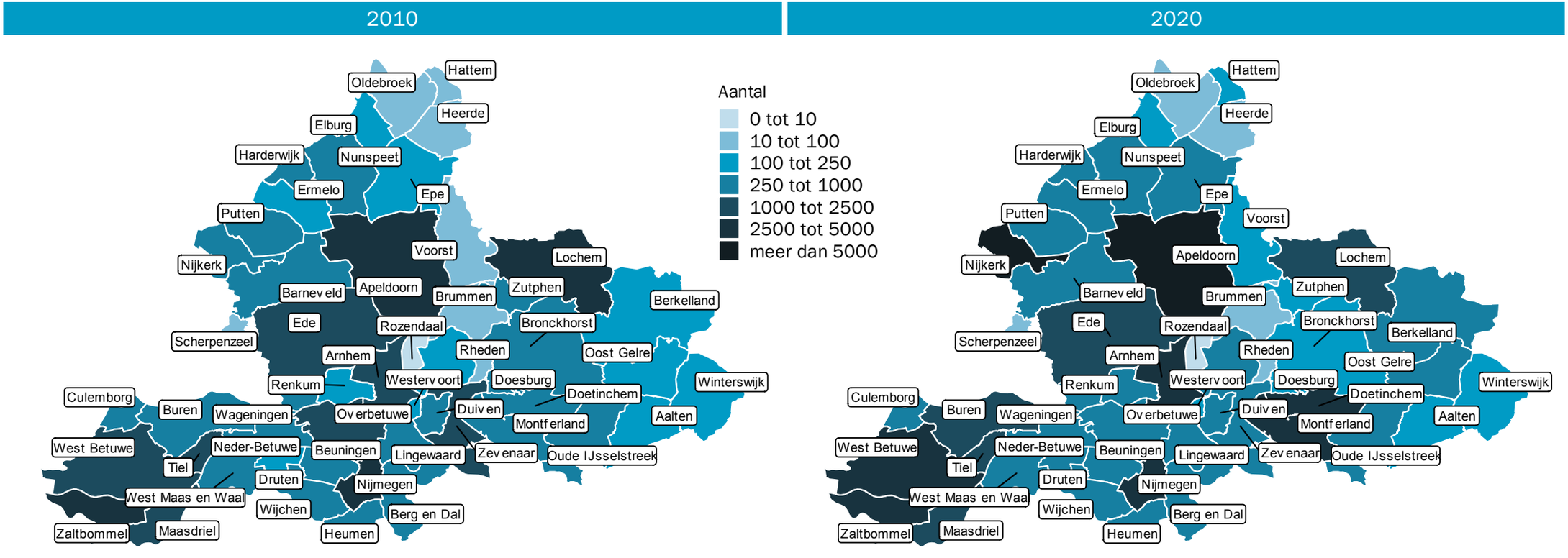

Bron: Decisio (2022), via CBS Microdata

DECISIO
ECONOMISCH ONDERZOEK EN ADVIES

Top sectoren arbeidsmigranten
naar werkregio

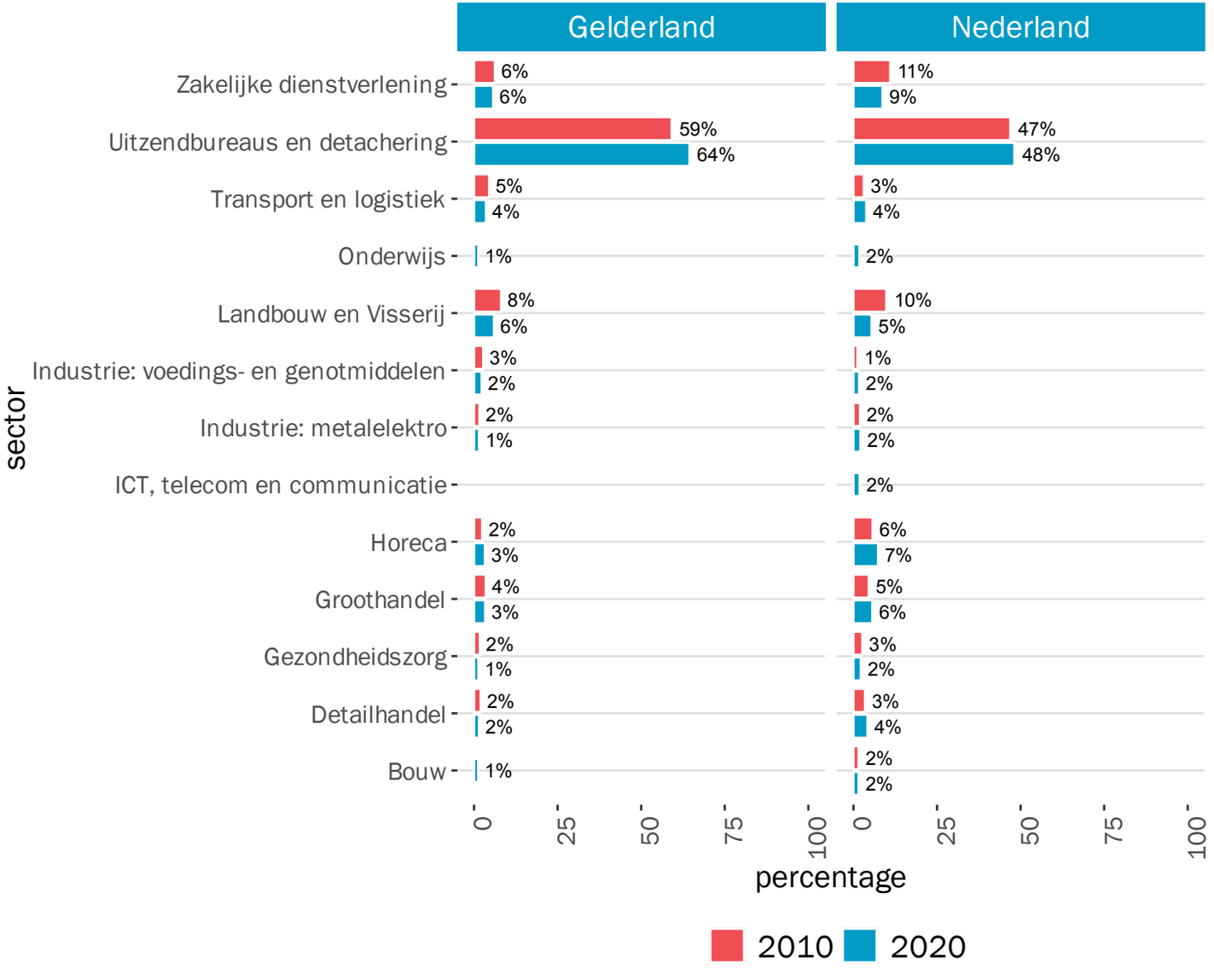

Belangrijkste werksectoren
De meeste arbeidsmigranten zijn werkzaam via een uitzendbureau of rechtstreeks in de landbouw en visserij en de industrie (voedings- en genotmiddelen).

In 2020 is het aantal arbeidsmigranten in Gelderland werkzaam bij uitzendbureaus toegenomen tot 64%. Ruim 6 op de 10 arbeidsmigranten werkt via een uitzendbureau. Dit is hoger dan landelijk gemiddeld (48%).

Bron: Decisio (2022), via CBS Microdata

DECISIO
ECONOMISCH ONDERZOEK EN ADVIES

Verblijfsduur van Arbeidsmigranten
naar werkregio

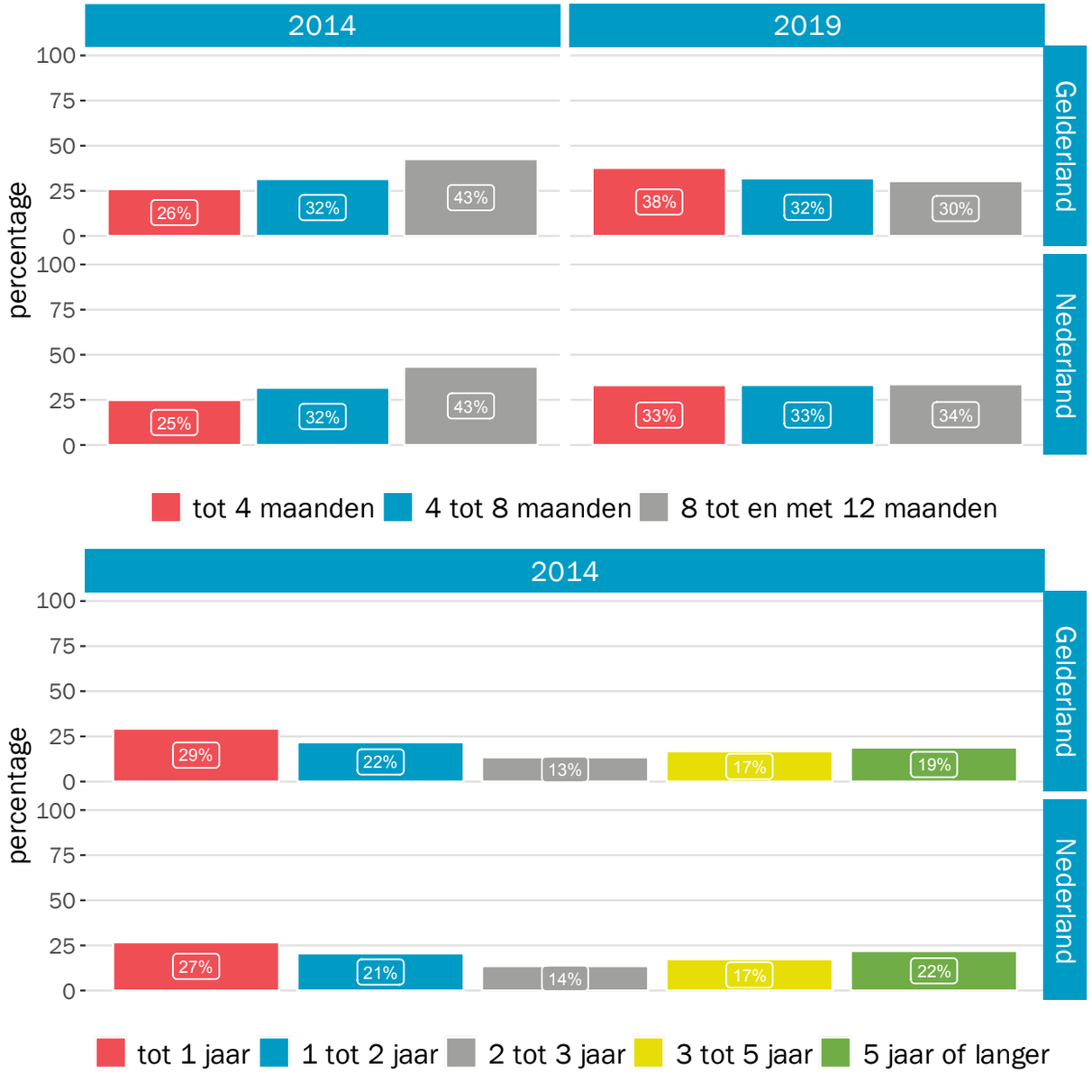

Bron: Decisio (2022), via CBS Microdata

De verblijfsduur van arbeidsmigranten is sterk afhankelijk van de sector waarin zij werkzaam zijn en loopt uiteen van enkele weken tot meer dan een jaar.

Verblijfsduur korter dan een jaar
Het grootste deel van de arbeidsmigranten verblijft korter dan een jaar in de provincie Gelderland (29%).

Van de korte verblijvers in 2019 verblijft 30% tussen de 8 en 12 maanden. 38% van hen verblijft korter dan 4 maanden.

De verblijfsduur is sinds 2014 korter geworden: het aandeel arbeidsmigranten dat tot 4 maanden verblijft is toegenomen, terwijl het aandeel van 8 tot en met 12 maanden verblijf is afgenomen. Landelijk is een vergelijkbare trend te zien.

Verblijfsduur langer dan een jaar
Van de arbeidsmigranten die langer dan een jaar verblijven, zien we dat 22% één tot twee jaar actief is. Nog eens 19% blijft 5 jaar of langer. Dit is vergelijkbaar met het landelijke beeld.

DECISIO
ECONOMISCH ONDERZOEK EN ADVIES

Top herkomstlanden Arbeidsmigranten
naar werkregio

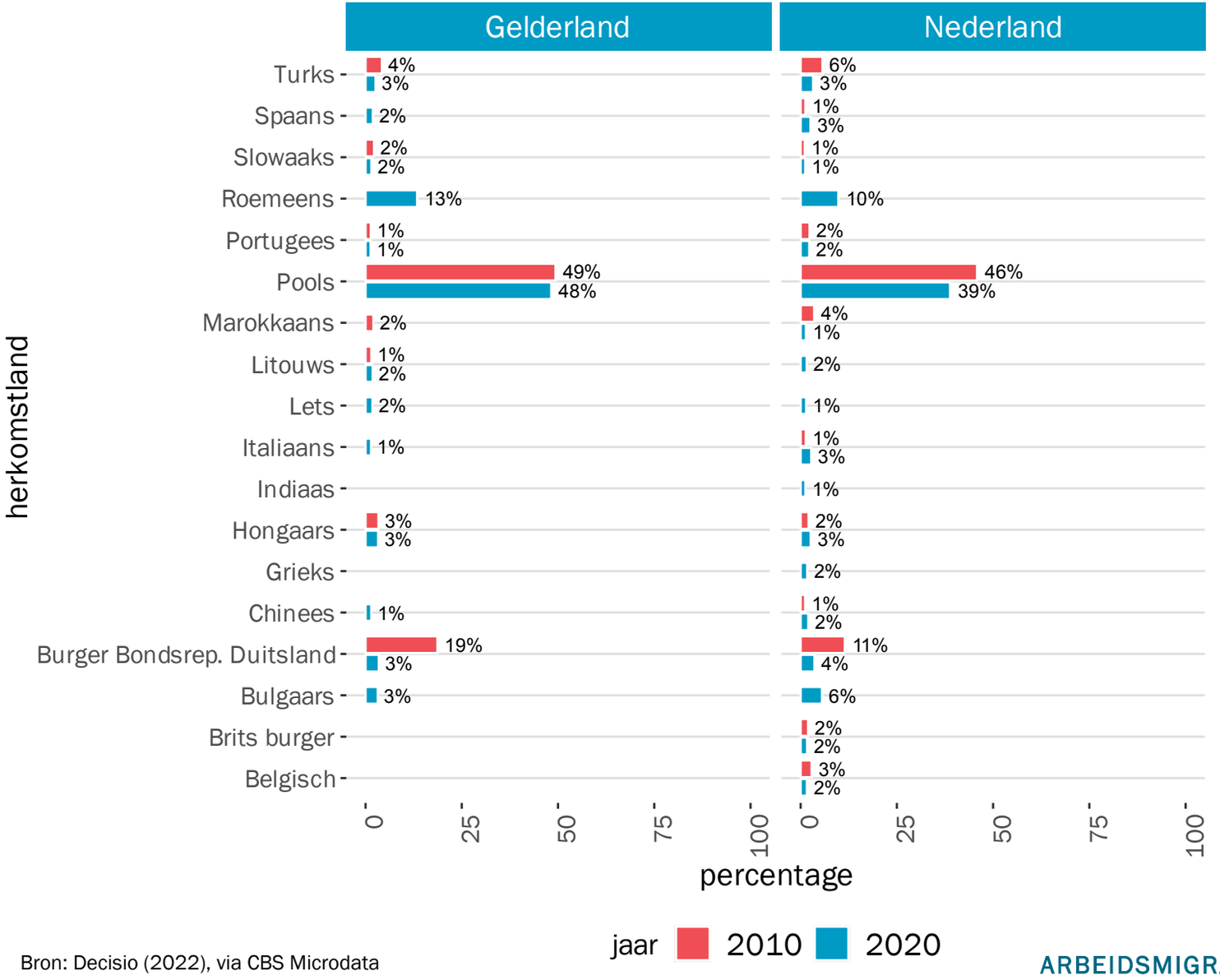

Meeste arbeidsmigranten afkomstig uit Polen, vooral aantal Roemenen en Bulgaren neemt toe

Bijna de helft van de in provincie Gelderland werkzame arbeidsmigranten is van Poolse afkomst. In totaal bestaat deze groep uit bijna 30 duizend arbeidsmigranten. Daarnaast komt 13% van de arbeidsmigranten uit Roemenië.

In de vergelijking van de belangrijkste herkomstlanden valt op dat vooral het aandeel Roemenen is toegenomen in 2020: 13%. Daarnaast nam het aandeel Duitsers sterk af van 19% naar 3%.

De belangrijkste herkomstlanden van provincie Gelderland komen overeen met het landelijk beeld. Ook landelijk is de grootste groep arbeidsmigranten van Poolse afkomst, en is het aandeel Roemenen (naast Bulgaren) sterk toegenomen.

Bron: Decisio (2022), via CBS Microdata

DECISIO
ECONOMISCH ONDERZOEK EN ADVIES

Geslacht van Arbeidsmigranten naar werkregio

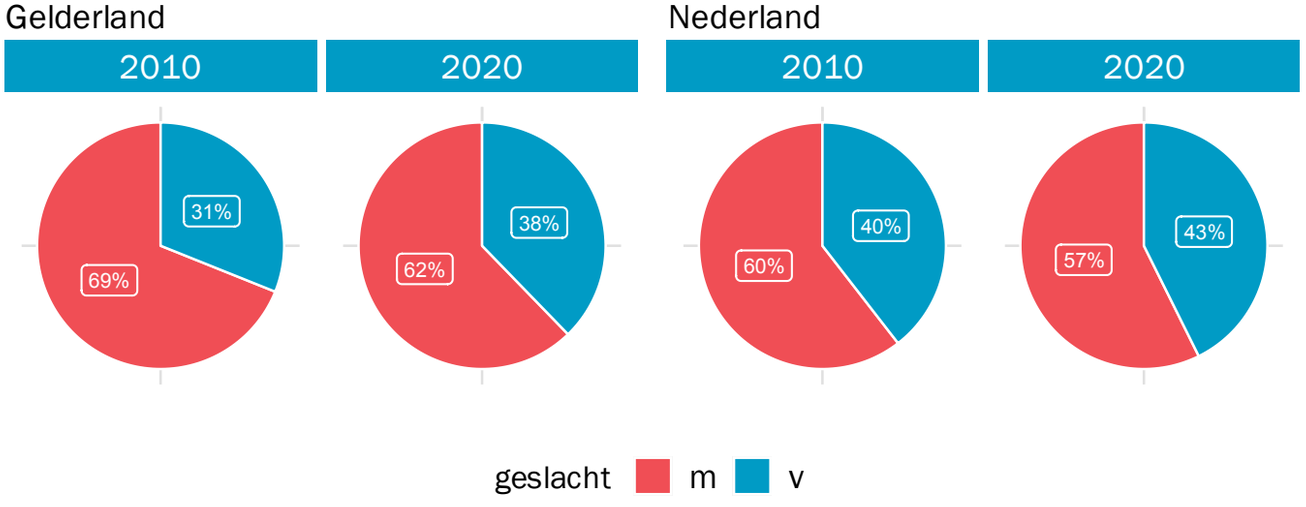

Leeftijd
naar werkregio

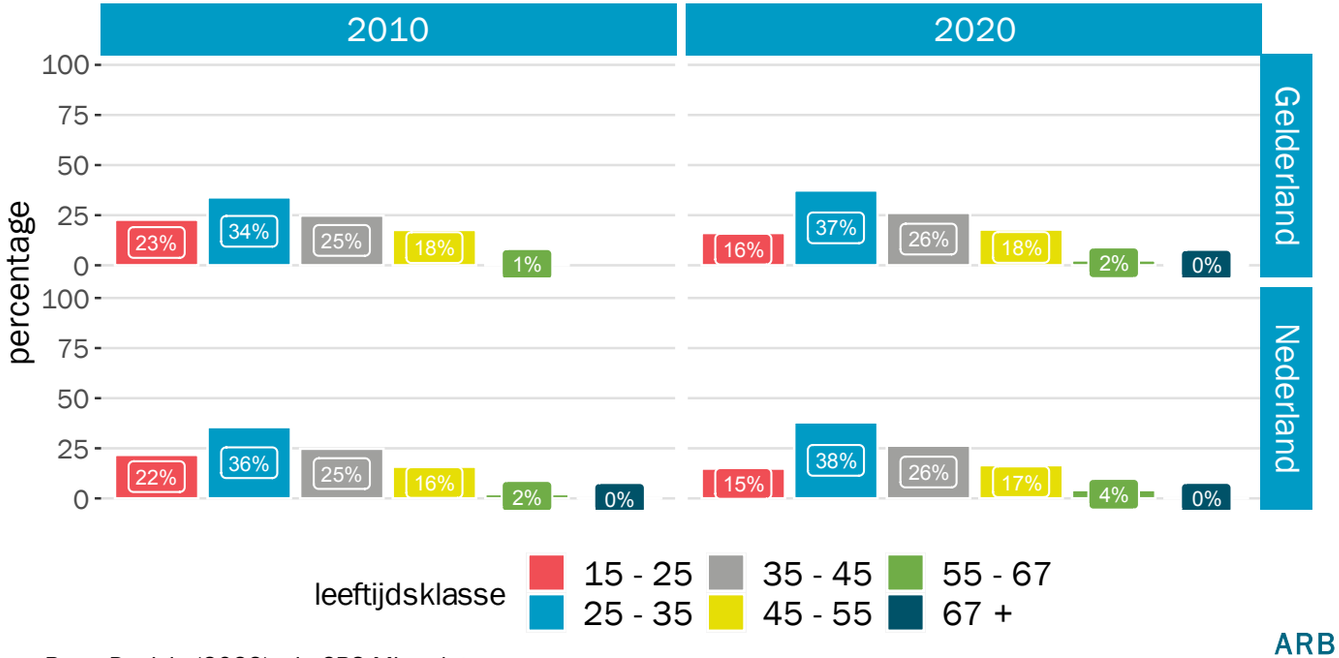

Bron: Decisio (2022), via CBS Microdata

6 op 10 arbeidsmigranten is man

De populatie arbeidsmigranten in provincie Gelderland kent een oververtegenwoordiging van mannen: 62% van alle arbeidsmigranten is man. Sinds 2010 is het aandeel vrouwen toegenomen van 31 naar 38%. Toch blijft het percentage mannen hoger dan landelijk gemiddeld.

Grootste deel arbeidsmigranten 25-35 jaar

Het merendeel (37%) van de arbeidsmigranten in provincie Gelderland is tussen de 25 en 35 jaar oud. Dit beeld is sinds 2010 ongewijzigd. Ook landelijk is dit het geval. Er is een verschuiving waar te nemen van de leeftijdscategorie 15 jaar tot 25 jaar, naar de leeftijdscategorie van 35 jaar en ouder.

AANTAL BRP-GEREGISTREERDE ARBEIDSMIGRANTEN

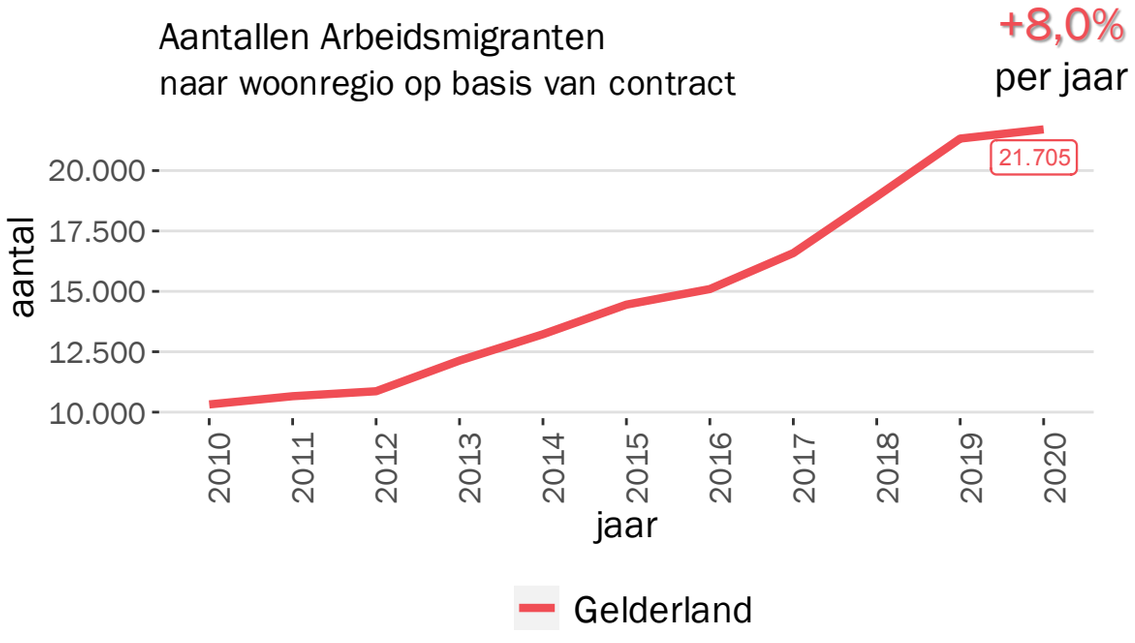

Top-10 woongemeenten arbeidsmigranten provincie Gelderland

Gemeente	Aantal arbeidsmigranten in 2020	Jaarlijkse groei (%)
Arnhem	2.430	5%
Nijmegen	1.995	5%
Apeldoorn	1.750	8%
Tiel	1.570	12%
Maasdriel	1.405	18%
Ede	1.090	7%
Zaltbommel	990	18%
Wageningen	915	9%
Harderwijk	605	6%
West Betuwe	575	13%

Bron: Decisio (2022), via CBS Microdata

21.705 geregistreerd woonachtige arbeidsmigranten
Op basis van BRP-registraties staan in 2020 ruim 21 duizend arbeidsmigranten geregistreerd woonachtig in provincie Gelderland. Dit is naar verwachting een onderschatting van het daadwerkelijke aantal[1].

Tussen 2010 en 2020 neemt het aantal arbeidsmigranten min of meer geleidelijk toe, met een jaarlijkse groei van 8%. In 2020 is een stagnatie waarneembaar als gevolg van Corona. Het aantal geregistreerd woonachtige neemt echter nog steeds toe, terwijl dit in de meeste provincies is gedaald.

28% arbeidsmigranten woont in Arnhem, Nijmegen en Apeldoorn
Arnhem, Nijmegen en Apeldoorn zijn de belangrijkste woongemeenten voor geregistreerd woonachtige arbeidsmigranten. Ook Tiel, Maasdriel en Ede zijn woongemeenten met meer dan duizend arbeidsmigranten. Met name in Maasdriel, Zaltbommel en West Betuwe is het aantal BRP-geregistreerde arbeidsmigranten sinds 2010 jaarlijks met 13 tot 18% gestegen. In absolute zin gaat het om een totale toename van 2.970 arbeidsmigranten.

[1]Het komt voor dat het woonadres van een arbeidsmigrant niet bekend is via de CBS Microdata. Bijvoorbeeld doordat de arbeidsmigrant, bij seizoensgebonden arbeid, minder dan vier maanden in Nederland verblijft en zich niet bij de gemeente inschrijft (dat is ook geen wettelijke plicht). Of het kan voorkomen dat de arbeidsmigrant onbekend is met het proces van inschrijving en/of zich niet wil inschrijven vanwege de angst voor het verliezen van rechten in het land van herkomst. Het aantal geregistreerde arbeidsmigranten via de CBS Microdata is waarschijnlijk een onderschatting van het daadwerkelijke aantal arbeidsmigranten dat in Nederland woont. Uit eerder onderzoek is de inschatting dat gemiddeld 45 tot 55% van de arbeidsmigranten zich inschrijft.

AANTAL BRP-GEREGISTREERDE ARBEIDSMIGRANTEN

DECISIO
ECONOMISCH ONDERZOEK EN ADVIES

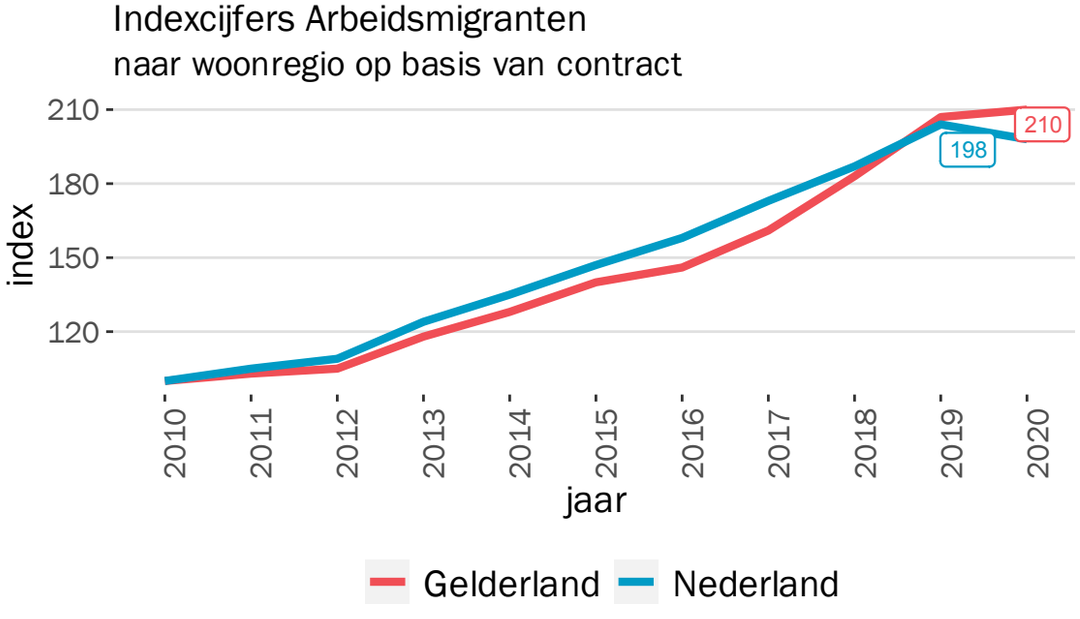

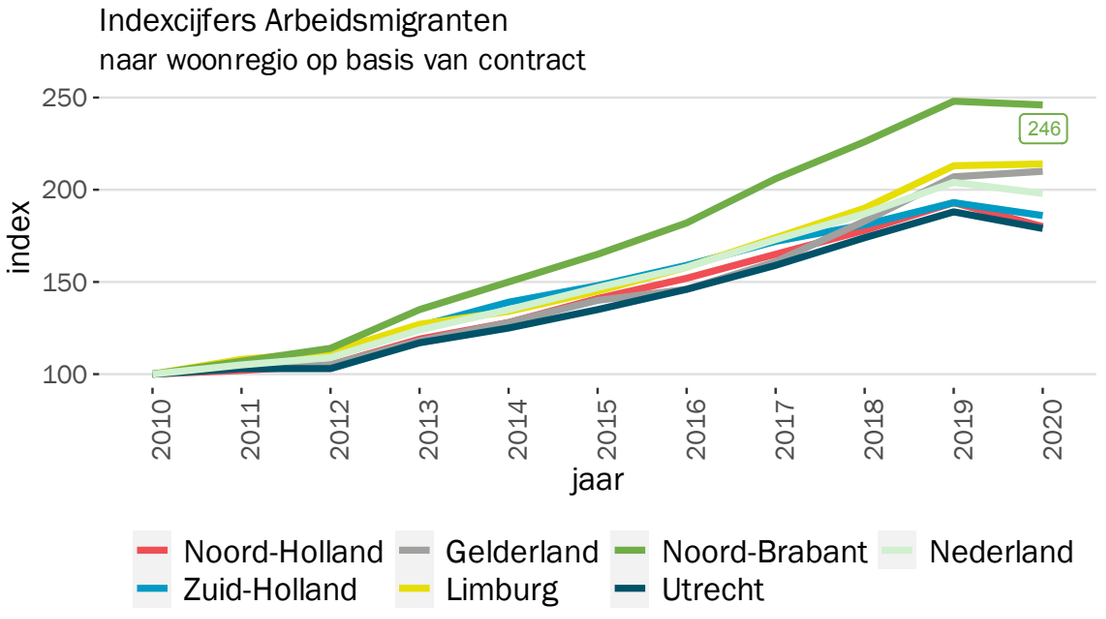

Bron: Decisio (2022), via CBS Microdata

Vergelijking met Nederlandse ontwikkeling
De indexcijfers in bovenstaande figuur geven de ontwikkeling in aantallen weer ten opzichte van het landelijk niveau. Sinds 2010 neemt het aantal BRP-geregistreerde arbeidsmigranten in Nederland jaarlijks toe met 7,1% tot 296.010 in 2020. De gemiddelde jaarlijkse groei in de provincie Gelderland is met 8% hoger dan het landelijk gemiddeld.

Vergelijking met referentieprovincies
In vrijwel alle provincies die deel uitmaken van dit onderzoek is het aantal BRP-geregistreerde arbeidsmigranten vanaf 2012 consistent toegenomen, met een dip in coronajaar 2020. Provincie Gelderland is daarop een uitzondering: het aantal stagneert in 2020, maar stijgt nog steeds licht. Daarbuiten is de ontwikkeling vergelijkbaar.

AANTAL BRP-GEREGISTREERDE ARBEIDSMIGRANTEN

DECISIO
ECONOMISCH ONDERZOEK EN ADVIES

Aantallen Arbeidsmigranten
naar woonregio op basis van contract

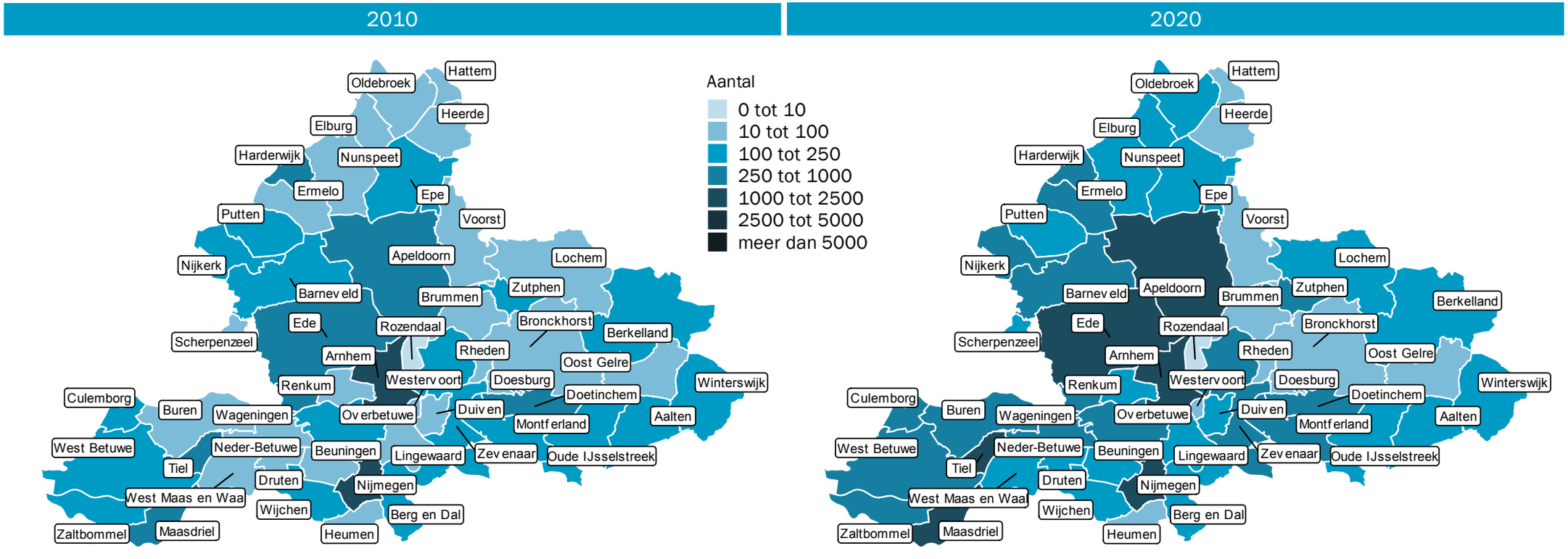

Bron: Decisio (2022), via CBS Microdata

PENDELRELATIES

DECISIO
ECONOMISCH ONDERZOEK EN ADVIES

62.290
werkzame arbeidsmigranten in provincie Gelderland

19.815
waarvan woongemeente bekend

42.475*
waarvan woongemeente onbekend

11.260 (57%)
wonen en werken in provincie Gelderland

8.555 (43%)
werken in provincie Gelderland, wonen elders

24.137 (57%)
wonen en werken in provincie Gelderland

18.338 (43%)
werken in provincie Gelderland, wonen elders

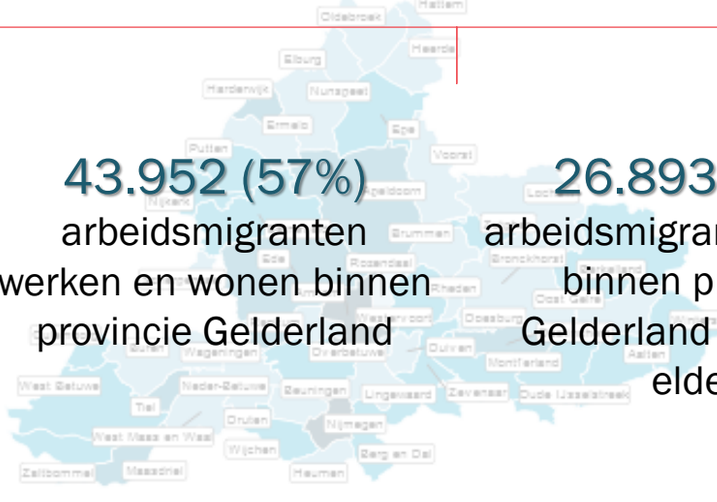

43.952 (57%)
arbeidsmigranten werken en wonen binnen provincie Gelderland

26.893 (43%)
arbeidsmigranten werken binnen provincie Gelderland en wonen elders

57% arbeidsmigranten werkt en woont binnen provincie Gelderland
57% van de arbeidsmigranten werkt en woont binnen de provincie Gelderland. In absolute zin gaat het om circa 44 duizend arbeidsmigranten.

Ruim 8,5 duizend arbeidsmigranten werken binnen de provincie Gelderland, maar wonen elders. Belangrijke inkomende en uitgaande pendelrelaties zijn er met Noord-Brabant, waarvan de gemeente Tilburg de belangrijkste is. Ook zijn er pendelrelaties met andere gemeenten, zoals Utrecht, Gorinchem, Zeewolde en Deventer.

*Van arbeidsmigranten waarvan de woongemeente onbekend is, nemen we dezelfde verhouding over als van arbeidsmigranten waarvan wel een woonlocatie bekend is.

PROGNOSE

DECISIO
ECONOMISCH ONDERZOEK EN ADVIES

Op basis van de historische ontwikkeling in de economie en het aantal arbeidsmigranten in de provincie Gelderland zijn prognoses opgesteld van de te verwachten ontwikkeling tot 2030. In onderstaand kader staat een korte toelichting op de methodiek.

Achtergrond prognose
Voor de prognose baseren we ons op bestaande regionale prognoses van het aantal banen (bron: WLO-scenario's) en de beroepsbevolking zonder migratieachtergrond (bron: CBS). Door deze prognoses aan elkaar te 'matchen' ontstaat het verschil tussen het aantal beschikbare banen in 2030 en het aantal werknemers (zonder migratieachtergrond) dat beschikbaar is om deze banen in te vullen. Hierin is rekening gehouden met verschillende demografische factoren als groei van beroepsbevolking en vergrijzing, maar ook economische ontwikkeling door uit te gaan van een WLO-hoog en WLO-laag scenario.

Het verschil tussen het aantal banen en werknemers zonder migratieachtergrond geeft een indicatie van het aantal internationale werknemers dat nodig is om aan de toekomstige vraag naar werknemers te voldoen. Vervolgens hanteren we een verdeelsleutel op basis van de bestaande verhouding tussen internationale kenniswerkers en arbeidsmigranten.

Uit de prognosescenario's blijkt voor provincie Gelderland dat het aantal arbeidsmigranten de komende tien jaar blijft toenemen tot een populatie van naar schatting **92 tot 109 duizend werkzame arbeidsmigranten in 2030**. Dit betekent een jaarlijkse groei van **4 tot 6%**.

Prognose van **92.590 tot 109.420** werkzame arbeidsmigranten in provincie Gelderland in 2030

BIJLAGE: METHODIEK EN INFORMATIE

DECISIO
ECONOMISCH ONDERZOEK EN ADVIES

Methodiek
Het CBS geeft geaccrediteerde organisaties toegang tot de 'big data' bestanden achter de statistieken die het CBS publiceert (CBS Microdata). Decisio heeft toegang tot CBS Microdata en gebruikt dit om de Monitor Internationals op te stellen.

Voor de monitor koppelt Decisio binnen CBS Microdata arbeidscontractinformatie van werknemers in Nederland aan verschillende persoonsgegevens. Daarbinnen selecteren we de groep werknemers zonder de Nederlandse nationaliteit: de internationale werknemers. In de verdere afbakening van deze doelgroep wordt geen rekening gehouden met het aantal gewerkte uren of het jaar van vestiging in Nederland.

Op gemeenteniveau en (deels) op postcodeniveau geeft de monitor onder meer inzicht in:

- Het aantal internationale werknemers dat in een regio woont en werkt;
- In welke sector zij werkzaam zijn;
- Hoe lang zij in Nederland economisch actief zijn, zowel op korte termijn (in maanden) als lange termijn (in jaren);
- Waar ze vandaan komen, hoe oud ze zijn en hoe zij wonen: huishoudenssamenstelling, koop-/huurhuis en WOZ-waarde.

De data is beschikbaar voor de periode 2010-2020.

Looneisen definitie kenniswerker of arbeidsmigrant
Om binnen de groep internationale werknemers (zie definitie in Achtergrond) onderscheid te maken tussen kenniswerkers en arbeidsmigranten, hanteren we de volgende looneis:

- **Kenniswerker**: een internationale werknemer, waarbij een minimale looneis is gesteld (fiscaal loon: loon voor belastingen) voor twee leeftijdsgroepen en een minimaal aantal SV-dagen. De minimale looneisen per leeftijdsgroep zijn:

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
< 30 jaar	€ 25.761	€ 25.985	€ 26.605	€ 27.109	€ 26.926	€ 27.860	€ 28.333	€ 28.813	€ 29.293	€ 29.929	€ 30.672
≥ 30 jaar	€ 35.128	€ 35.433	€ 35.867	€ 36.407	€ 36.723	€ 38.003	€ 38.648	€ 39.303	€ 39.953	€ 40.824	€ 41.840

- **Arbeidsmigrant**: een internationale werknemer die niet voldoet aan bovenstaande looneis voor kenniswerkers.

DECISIO
ECONOMISCH ONDERZOEK EN ADVIES

Meer informatie?

De adviseurs bij Decisio zijn gespecialiseerd in het thema internationalisering in Nederland. In de laatste jaren voerde Decisio verschillende onderzoeken uit aangaande de populatie internationals in Nederland. Als het gaat om hun economische situatie, maar ook op het gebied van onderwijs en huisvesting. Denk bijvoorbeeld aan haalbaarheidsstudies voor internationale scholen of huisvesting van arbeidsmigranten. Naast analyses over de populatie internationale werknemers in Nederland, voert Decisio ook de monitor naar internationale organisaties in Nederland uit.

Gerwin van der Meulen
Partner Decisio
g.vandermeulen@decisio.nl

Suzanne Steegman
Senior adviseur Decisio
s.steegman@decisio.nl

Opdrachtgever
Greenports Nederland

Projectteam Decisio
Gerwin van der Meulen
Suzanne Steegman
Peter Haanen
Sebastiaan Tieleman
Guus Kersten

Contactgegevens Decisio
Valkenburgerstraat 212
1011 ND Amsterdam
T 020 – 67 00 562
E info@decisio.nl
I www.decisio.nl

Bron foto voorzijde: Greenport Aalsmeer

5 april 2022